

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Kiadó hivatal:

Középtetza, Stein J. könyvkereskedése.

Szerkesztői szállás:

belső-szénutca 131. szám.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppel Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) J. Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Pesten: Zeisler M. hirdetés felvétel irodájában (Königsplatz Nr. 60.)

Nyilvántartási emelkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez küldendő.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

Megjelen a lap hetenkint háromszor, u. m.

kedden, csütörtökön és szombaton reggel.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY”

október—decemberi folyamára.

Egy évre 12 forint o. ért.

Félévre 6 „ „ „

Évnegyedre 3 „ „ „

Egy hóra 1 „ „ „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középtetza Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

A delegációk.

(S.) A Deák-párt egyik főérdeme kétségtelenül az, hogy egymást érő számtalan válság és meghiusult kísérlet után, észlelve, kitartással és eréllyel küzdve az elévülhetlen jog és igazság mellett, újat nyitott az abszolút kormányzás megszüntetésére s az alkotmányosság megszilárdulására az osztrák-magyar birodalom mindkét részében.

Az ő műve, hogy hazánk alkotmányos önkormányzata ismét visszaállított.

De van még egy más, ha ennél nem is nagyobb, mindenestre hasonlított vívmánya, az: hogy hazánk tekintélyt a külföld előtt visszaszerelte, kieszközölte: hogy Magyarország megszűnt csupán geográfiai fogalom lenni; hogy nem beszélnek többé róla csak úgy, mint az osztrák összbírodalom jelentéktelen alkatrészéről, mitsem tudva annak viszonyairól, történelméről, erkölcsi és anyagi súlyáról.

Mióta nemzeti királyaink utolsó sarjadéka a Cseleptakába veszett, három hosszú, küzdelemteljes század után most intézik Magyarország ügyeit ismét Budapesten, az pedig: hogy Magyarország a közte és szövetséges társa, a birodalom lajthántúli része közt fenforgó közös dolgok tárgyalásában tevékeny részt vesz, most történelmi legelőször.

Pár nap óta a magyar fővárosban időz egész udvarával a magyar király, a közös miniszterek, a lajthántúli parlament előkelőbb tagjai, a mi nemcsak külső fényt emeli a magyar haza szívének, hanem mérhetlen bóderejű politikai fontossággal, félre nem ismerhető jelentőséggel is bír.

Magyarország visszafoglalja ez által az európai népesaládban őt megillető helyet, s azaz a népek tanácsában újra hallatja. A monarchia közös ügyei, melyek a múlt évben az osztrák császár aegise alatt Bécsben rendeztetek, most a magyar király felügyelete alatt Pesten láttatnak el.

Néhány hétig Pest lesz a birodalom központja, itt intéztetnek el annak a külföldre vonatkozó nemzetközi viszonyai, ide lesz a diplomácia, sőt egész Európa figyelme irányozva, s ekként Magyarország Európában ismét politikai tényezővé válik.

A delegációk intézménye nélkül mintegy szerény házi magányba visszavonulva, szép csendesen el-eligazgathattuk volna saját bel-dolgainkat, de a monarchia másik felével közös ügyekbe, sőt a küldiplomáciai dolgokba éppen nem folytathatnánk be soha.

Az 1867-iki kiegyezés, illetőleg a delegációk nélkül nincs az osztrák-magyar birodalomban alkotmányosság, ez biztosítván itt és ott egyaránt és kölcsönösen az alkotmányos önkormányzatot.

Sőt a delegációk nélkül nincs európai béke sem.

E nélkül a sádovai vereséget egész bizonyos porosz-francia háború követi, mely vagy elsőpörte volna az osztrák birodalom, vagy oly kiegyezést eredményezett volna e két hatalmasság között, a melynek levét mi ittuk volna meg.

A delegáció e szerint azt a hatalmas és nélkülözhetlen támaszt mentette meg és biztosította számunkra, a mely nélkül közviszonyainkat meglehet még igen sok ideig nem

rendezhettük volna, sőt hazánk integritása is a legnagyobb veszélynek lehetne kitéve.

Nincs oly túlbuzgó deákparti, a ki ez intézményt egyedül idvezítőnek, csallhatlanak és egészen tökéletesnek tartaná; de hogy ez ideig egyedüli, és valljuk meg őszintén meglehetősen kielégítő mentő eszköznek bizonyult, melynek a fennebb elsorolt nagybecsű vívmányokat köszönhetjük: az elvitázhatatlan tény, tagadhatatlan valóság.

Lehetnek, sőt vannak, kik többet óhajtottak volna, kik sebesebben szeretnék haladni, magunk is óhajtanók, szeretnők azt, de ha már vasúton nem utazhatunk, inkább beérjük a postakocsival, sem hogy holmi fakószekérre, vagy éppen helytmaradásra kárhoztassuk magunkat.

Igen szép, maga idejében dicséretes is czélszerű is volt az a folytonos közjogi küzdelem, ismerjük, volt részünk benne elegendő. De a hazára, a nemzet veszélyben forgó érdekeire nézve szintoly fontos, sőt kívánatos, hogy a társadalmi, pénzügyi, közgazdasági, szóval az összes közmívelődési előhaladás terén, melyen Európa többi népeitől olyannyira elmaradtunk, — szintén tegyünk végre valahára valamit, s ne engedjük magunkat mások által végképp túlszárnyaltatni.

Üdvözöljük tehát az első delegációt Pesten, mint a mely számunkra eddig nem élvezett új jogokat biztosít.

Használjuk fel azokat hazánk és nemzetünk előmenetelére!

Pest, november 16. 1868.

(y z n.) Nagyon természetes, hogy most a főfigyelem a hazai törvényeink értelmében itt ülő sező delegációkra van irányozva.

A házagot, melyet még néhány baloldali tagnak utólagos kitépése a mi delegációkban ejtett, csakhamar helyreállította az országgyűlés, és a hiányt a póttagok berendelése által töltötte be.

Ugyanezt tette a bécsi birodalmi tanács is azon urak helyeivel, kik a magyar levegőtől egészen féltettek, s azért nem jöttek le hozzánk.

Hogy a delegációk roppant munka vár, talán még nagyobb mint tavaly, azt mondanom sem kell, pedig sokkal rövidebb idővel rendelkeznek mint akkor, mert országgyűlésünk élete még csak 25 napra terjed.

Azonban könnyíti némely munkájukat az, hogy még tavaly járta utra léptek, üdvényt kellett törniök, az idén már némi nyomra akadnak, tudniillik a múlt évi munkálatokra, melyek szint-ugy zsinórmértékül fognak szolgálni.

A magyar delegáció tegnapi déli tanácskozáson tartott, melyben elhatározatott — tekintetbe vévén az idő rövidségét — elérni a tavalyi eljárástól, és az első nyilvános ülés után azonnal négy bizottságra osztani fel s megkezdni a munkát, melyből bizony egyszerűan minden pillanatra elég jut.

E négy bizottság hatásköréhez sorolandók külön a hadügy, tengerészet, pénz és külügy.

A magyar delegáció már tavaly nagy súlyt fektetett a tengerészeti budget tárgyalása alkalmával arra, hogy az osztrák-magyar birodalom hadihajórajának létszáma programmszerűleg rendeztesse, s e program elterjesztessék, mely óhajta az idén teljesedésbe menend, mert a közös miniszterium idevonatkozólag terjedelmes kimutatást készített, s mutatandó be.

A bécsi delegatusok legtöbbszörre tegnap érkeztek meg, és a legszívélyesebb barátsággal fogadtatnak politikai körünkben.

A városi hatóság is megragadta az alkalmat bebizonyíthatni vendégszeretetét, és a Lajthán teli delegáció irodaszolgáinak személyzetét az ugynevezett serház kaszárnyájában szállásolta el.

Egyébiránt még most csak az előkészületek, a megkezdendő s folytatandó tárgyalások módozatának megállapítása fölött folyik az eszmecsere de ezen, ugy hisszük, csakhamar telenek majd mindkét oldalon, úgy, hogy egy-két nap alatt már lényeges dolgokra kerülend a sor.

A jelen napok másik fontos es talán az imént említettél is fontosabb eseménye a Beust báróhoz f. hó 14-dikéről intézett fejedelmi kézirat, melyet már levitt az itteni hivatalos lap, s a mely az uralkodó címét állapítja meg.

Önök a legmagasabb kéziratot bizonyára egész terjedelemben olvasandják a lapok illető rovatában, és így nekünk alig marad egyéb hátra, mint konstataálni azon általános elégteliséget, hogy ugy mond-

juk megnyugvást, melyet itt a hosszasan függőben volt vitás kérdés eldöntése szült.

Az ugynevezett nemzetiségi kérdés, élükön Csernovits Péterrel, miután természetesen legkisebb reményük sem lehet, hogy külön munkálataikat az országgyűlés elfogadja, most egyet fordítanak a dolgon, azaz akarnak fordítani, és oda hatnak minden rendelkezésre álló eszközzel, hogy a nemzetiségi kérdésben ezen ülésnek alatt ne is hozassék törvény, hanem maradjon a dolog jövő alkalomra.

E halogatás czélját eltálatni nem nehéz feladat.

Azon urak ama vérmes reményt táplálják, mikép akkor az európai viszonyok, melyek alatt ők határozottan bonyodalmakat értenek, fognak segítségükre jönni s hajtandják a vizet malunkra, minél fogva nem vonják kétségbe, hogy mihielyt ezen viszonyok illetőleg bonyodalmak bekövetkeznek, nyomatékossabban fognak majd fölléphetni követeléseikkal.

Eleinte csakugyan látszott mutatkozni némi hajlam képviselői körökben, a nemzetiségi törvényjavaslat tárgyalásának elhalasztása iránt, azonban ez csak rövid ideig tartott, addig t. i. míg az illető urak kártyáiba nem irányoztatott mélyebb tekintet.

Most azonban már szó sincs többé az elnapolásról, és a nemzetiségi törvényt az országgyűlés okvetlenül meghozandja, éppen azért: mert a viszonyok nem sürgetnek, tehát nem gyakorolnak pressiót, és így azon engedmények, melyeket a nemzet ezúttal adand, önként adottaknak lesznek mindig tekinthetők.

Van egyetemünk.

Pest, nov. 16.

□ A hazánkban létező egyetlen tudományos egyetemet eddig is hallottunk magyar királynak nevezetn, s még sem tudtuk, hogy valjon van e országos egyetemünk. Alapítványainak egy része r. katolikus, más része országos; jellege határozottan katolikus, neve országos.

A borongó homály valahára eloszlott ez intézetünkről, az országgyűlés azt országosnak, tehát nemzetinek nyilvánította.

Valóban ideje is volt eziránt egyszer már tisztába jönni, megtenni az első lépést, melyből kiindulva, egyetlen egyetemünket, a kor kívánalmai szerint, reformálni lehessen, addig is, míg másodikat állíthatnánk.

Lesznek többen, kik Gál János képviselővel inkább szeretnék volna, ha e tárgy meg sem pendítették, s marad az egyetem kétes jellege eddigi titokszert homályában. Ezen nem csodálkozunk, de azt resteljük, hogy épen erdélyi embertől kellett olyan orátiót hallania az országgyűlésnek.

Kérdjük a t. képviselő úrtól, nagy győnyörűséggel találja-e abban, ha — mint az idén is — három ifjut lát egyetemünk philosophiai facultásában hallgatónul beírva, míg külföldre 30—40 vándorol évenként? Pedig ne higye, hogy ha felekezetes színeiből kivetkőzve, erőben és szabad szellemen egyetemünk a külföldi egyetemekkel versenyezhetne: ez az arány maradna akkor is.

Van hát országos egyetemünk; de ez a tudat, bármily örvendetes is, nem elégíthet ki bennünket. Kell, hogy nevének s czéljának valóban megfeleljen. Kormányunktól megvárjuk, hogy az országgyűlés bőkezűségének megfelelő eréllyel munkáljon arra, hogy hazánkban egy valóban tudományos, magáért a tudományért létező főbb tanintézet legyen. Reformok szükségességek itten, az igazgatási szabályokban ugy, mint a szellemben.

Am virágozzék a kath. theol. facultás, mint ilyen, ezután is, nincs szavunk ellene, csak hogy ne tartsa szárnnyainak árnyékában a többi facultásokat is. Emancipálódjék a tudomány teljesen: ez a mi kívánságunk, s hisszük, hogy ebben minden felvilágosodott hazánkfi velünk egyetért.

Hogy pedig a theol. facultás is teljes legyen: a szükség mellett, az egyetem méltósága is meg kívánna; e célból a protestáns theológiának is szintén tért kellene nyitni. Szabad verseny, testvéri türelem és mindenkifelett tisztá, megvesztegetetlen tudomány legyen egyetemünk lelke, hová vonzódjék és a hol épületesen töltse az éveket ifjuságunk!

Lapszemle.

Mig az ó szászok táborában Hermann-Jeruzsálem pusztulását keseregik s a tisztá abszolutizmus romjain a szász nemzet alapjainak sérlemét emlegetik, — mióta ktszöbön áll a n. szbeni főtörvényszék megszüntetése: a józanul gondolkodó,

részrehajlatlanul ítélő szász hazafiak másként okoskodnak.

A „Kronst. Ztg“ szerint a főtörvényszék fenntartását illető kérdést az ó szászok N. Szben helyi érdekeinek szempontjából vizsgálják, a politika, történelem és czélszerűség érveire nem hallgatnak, vagy ezeket is a helyi érdekek alárendelik. A cikk írója nagyon is visszatartó lépésnek nézné azt, ha az egyetem arra kéré a kormányt, hason oda legfelsőbb helyen, hogy a n. szbeni főtörvényszék fenntartassék. Legelőbb is feledné az egyetem azt, hogy a miniszterium maga is elfogadta az orsz. központi bizottság javaslatát s tagjai is a mellett szavaztak, hogy Magyarországon egy, Erdélyben is egy főtörvényszék állíttassék. Azután, az egyetem ama föltevésből indulna ki az alkotmányosság sarkelve ellenére, hogy a kormány oly parlamenti határozat elvetését tanácsolhatná a korának, mely mellett szavazott maga a miniszterium is. Az egyetem ilyeszerű felfolyomódása hivatkozás lenne az abszolutizmusra, s e nyilvános okmány gyanuba hozná a múlt világot előtt a szász nemzet politikai érületét. Ha az egyetemnek minden áron kéri kell a n. szbeni főtörvényszék meghagyását, ám kérvényezzen a parlamentnél. De attól tart cikkirő, hogy az eddig felhozott érvekkel nem sokra megy. Ezek mindegyike a szászok külön nemzeti jogából van merítve, e forrás pedig sem egyik, sem másik partnál nem kedves, sőt felkelti a parlament és kormány ellenszenvét, mivel ez alapon szász nemzetiségi igazságszolgáltatásra formálnak igényt. Cikkirő soha sem hivatkozna ily politikai és nemzeti érvekre, igényekre, hanem csupán technici okokra, épp azért, hogy czélt érhesen.

A parlament azon határozata, hogy Magyarországon egy és Erdélyben ismét egy főtörvényszék szerveztessék — ideiglenes; mert a mint az országgyűlésen a legjelesebb jogtudósok már nyilatkoztak, nemsokára nálunk is be kell hozni a törvényesékeknél a szóbeli nyilvános eljárást; ha ez megtörténend, akkor Magyarországon legalább 16, Erdélyben 4—5 felebbviteli szék felállítása szükséges, miután a szóbeli nyilvános eljárás szerint a felekek a főtörvényszék előtt is személyesen kell megjeleneni. Ha ez intézmény néhány év alatt életbe lépik — mi felett a cikkirő nem kételkedik — akkor bizonyosan N. Szben is széke lesz egy ily főtörvényszéknek, körülbelül azon hatáskörrel mint eddig. Arra lehetne tehát ma hivatkozni, hogy ne töröltessék el a n. szbeni főtörvényszék ma, miután pár év múlva ismét fel kell állíttatnia?

Cikkirő nagyon helyesen jegyzi meg, hogy ez az egyetlen megállható érv, mely nincs ellentétben az egészséges igazságszolgáltatás politikájával, s melylyel stikert lehetne kivívni a parlament előtt.

A gyakorlati szász politikusok így elmélkednek; hanem a „Gross-Preußen“ ködében bolyongó „Sieb. d. Wblt“ minden úton csak arra tör, hogyan keseríthetné el a kedélyeket.

Brassóvidék kérvényére — állítja a heti lap — az ismert Trausenfels Emil gyűjté egybe a községi előjárók aláírásait; ebben egy helyhatósági szervezet mielőbbi octroyálását sürgetik. E kérvény a „Sieb. d. Wblt“ t arra emlékezteti, mit kértek Henie szerint a kutyák Aachenben: —mely alázattal kérünk adj egy lábrugást, talán szorakoztatni (szétaszórni) fog az egy kevéssé.

Mily szép hasonlatot alkalmaz a nemes lap a derék brassóvidékiekre!!! Ezzel még nincs vége.

Teutsch luth. superintendens egyházi székl foglалásáról, felekvéséről írván ugyan a „Sieb. d. Wblt“ Schmidt Konrád távolléte miatt siránkozik; mert helyette új curatort kell választani, de azért az ág. egyház mindig hálával viseltetik iránta és végtelenül szomorkodik elveszte miatt. (Pedig debogy vezett el! Hisz ott van Bécsben — elmohet még Berlinbe is!!) Megemlékezik a „S. d. Wblt“ a szükséges egyházi reformokról és a közben is gördülni látja a szikladarabokat, melyek napról napra itt egy biztosított jogot, ott egy kipróbált intézményt zúznak össze; stb.

Végül beszél a n. szbeni hetilap az unio törvényjavaslatról is. Mindenkifelett a szász nemzeti terület s a helyhatósági összkapcsolat megbontására irányult szándékot fedez fel s azt kérdi: miért nem mondják ki kereken, leplezetlenül, hogy a szász nemzet halálos ítéletét formulázzák? Meg fogja a nemzet érteni ezt magyarázat nélkül is, s zemeit nem en-

gedi bekötött, ha megsemmisítő csapást kell felfognia. Itt azután bűnéseket tart a különböző alkalmakkal kapott ígéretek és biztosítások felett — természetesen a Bachtól és Scherlingtől nyerteket ezúttal nem idézi — s azon reményét fejezi ki, hogy a parlament osztani fogja azon érzelmet, melylyel a szászok (t. i. az ó-szászok!) helyhatósági szervezetök megtartása mellett buzogkodnak...

Ugy látszik csupa manírává vált az árukodás a „S. d. Wblt” ó-szászainál: ma a parlamentet panaszzalják be a korona tanácsában, holnap emezt vádolják a parlament korlátai előtt, — ma a kormányt kéri: ne ajánlja szentesítésre a n-szebeni főtörvényszék megszűntetésére vonatkozó parlamenti határozatot — holnap a parlament szárnyai alá húzódnak s őt kéri: védelmezze municipális rendszerüket e magukban összeomló intézményeket. Furesa lótsa-futás ez! Magyar parlamentől magyar kormányhoz és viszont; csak arra vigyázzanak, nehogy a mig szemekkel a Kaiserstadtra pillantgatnak s majd a Spree felé kacintgatnak — herohanjanak egy bizonyos n-szebeni palota udvarára, mert bizony megmarasztott vendégekké válhatnak, — ott talán ki-hajtanak fejükből a szász nemzet halálos ítéletéről képzelt agyremet!

A „Sieb. Blätt.” azt bizonyítja, hogy Brassóvidék nem akar a szász egyetem kebeléből kiválni, bár azzal gyannusitják, hogy inkább kész lenne a székelőföld felé gravitálni, mint a régi kapcsolatot fenntartani. A „S. B.” reméli, hogy dacára az egyetem rövidlét eljárásának a szabadellvi reformtörvény fog, s Brassóvidék belátja, hogy ezt az elkülönző kilépés csak ne-bezítendő.

Derék szász hazánkfa Baussner Guidó komoly intő szózatot fordul hozzánk magyarokhoz. Sarkelvtől tüzi ki a törvényhozás központosságát, a közközművelődést decentralizációját; ez fogja a széthúzó nemzeti erőket egyensúlyba hozni az államegység és hatalom javára. A hazafi író nézete szerint az egyetlen politika, mely a magyar államot állandóan megszilárdíthatja, és szabadságát fenntartva dicső jövőt biztosíthat — a nyelvkényszer mellőzése, a nyelvek szabad használatának biztosítása a közélet minden terén, — ez úton a nemzetiségi kérdés is szerencsésen meg lesz oldva.

A „Tel. Rom.” megemlékezik azon módosításokról, melyeket Deák Ferencz a nemzetiségi törvényjavaslat tárgyában formulázott, őrtilez eredménynek s reméli, hogy az országgyűlés nem esik vissza azon hibákba, melyek az osztályokba földelítették.

A „Gaz.” ismét ábrándozik egy keveset, talán azért, hogy folytonos gyakorlatában maradjon ez államférfi foglalkozásnak. Mikor lesz — ugymond — a románoknak is egyetemük, mely őket épp úgy képviselje, mint a szász egyetem a szászokat, akkor nem kellene lapok és kérvények útján panaszkodni el sérelmeiket a király és kormány előtt, és nem vonnák törvényeszkébe előle politikai kiválalmak egyszerű kifejezése miatt. Tovább panaszol a „Gaz.”, hogy a megyékben nincsenek kellően képviselve, Fogaras és Naszód csak részek (A román fejedelemség részei!) s főnökeik nem engedik tárgyalatni az oly nemzeti ügyeket, melyek nekik nem tetszenek. A „Gaz.” a felett is bántódik, hogy a kir. tábla és gubernium nem foglalkozik nemzetiségi sajátosságokkal, aztán a többség mindkettőnél magyar (Nemde romának kellene lennie!) A „Gaz.” nem tudja, hogyan oldalmaznak nemzeti érdekeiket a románok? A parlamentben képviselőik (Ott nincsenek nemzetiségi képviselők!) csak azt nyerhetik meg, mit a többség kegyelme enged s ez meglehetősen szűk. A „Kol. Közl.” is kéri mit tegyenek ez ősi tüz helyénél. (Nézetünk szerint hajoljanak meg a jogegyenlőséget biztosító törvény előtt s mérsékeljék országfalási étvágyukat.) Végül állítja, hogy a „Gaz.” nem árulja el a hazát. (Miert nem mondja a „haza” helyett „Magyarországot”, így egészen megértendő?) nem ábrándozik, nem gondol Dacoromániára, csak a nemzeti érdekeket védi a törvények határai közt. (Sok függ attól: mit tart törvénynek a „Gaz.” 1863/4-et? stb. Risum teneatis.)

Magyarország és Erdély egyesítésének részletes szabályozásáról szóló törvényjavaslat.

Magyarország és Erdély egyesítéséről szóló 1847/8-ki pozsonyi VII. és 1848-diki kolozsvári I. t. cz. alapján rendeltetik:

I. Fejezet. Az erdélyi honlakosoknak alapjogairól

1. §. Az 1848-dik évi kolozsvári I. t. czikkben kimondott jogegyenlőség elvének, megfelelőleg Erdélyben minden benszülött, vagy törvényesen honosult lakosa, rendi, nemzetiségi, vagy vallási különbség nélkül a polgári s politikai jogok tekintetében szintugy, mint az ország terhei viselésére nézve egyenlő.

2. §. Az erdélyi eddigi külön politikai nemzetiségek szinte testületi elnevezés és az azzal kapcsolatos volt előjogok, kiváltságok, a mennyiben valamely nemzetiséget mások kizárásával illettek volna, megszüntetvén, kimondatik, hogy egyes terület-

részek különböző elnevezéseiből a honlakosok teljes jogegyenlősége hátrányára semminemű következtetés nem várható.

3. §. Az 1791-dik évi erdélyi XVI. t. czikkben a nemesi osztályt illetőleg kimondott jogviszonyosság az egyesült hon minden rendű, nemzeti-ségtől és vallásu lakosaira kiterjesztetvén, a magyarországi honlakost Erdélyben és az erdélyi Magyarországon ugyanazon jogok és kötelességek illetik.

II. Fejezet. A törvényhozásról.

4. §. Erdély külön törvényhozása az 1848-ik pozsonyi VII. és kolozsvári I. t. cz. által megszüntetve levén, a törvényhozás, törvények eltörlése és hiteles értelmezése alkotmányos hatalmát az erdélyi területre nézve is kizárólag az Erdélyiely egye-sült Magyarországi törvényes megkoronázott királya, s törvény szerint összehívott országgyűlése közösen gyakorolják.

5. §. Az egyesült hon erdélyi területén lakó honpolgárok országgyűlési képviselését illetőleg a képviselők választásáról ideiglenesen rendelkező 1848-ki kolozsvári II. t. cz. a törvényhozás további intézkedéséig érvényben marad, a miniszterium azonban odantartatja, hogy e tárgyban a közlelbi törvényhozás elébe javaslatot terjeszessen.

6. §. Az erdélyi határáli intézmény megszüntetvén polgári törvényhatósággá alakult Naszód vidéke új törvény alkotásáig e minőségben meg-hagyatván, ugyan addig az egyesült hon országgyűlési képviselőházába az 1848-ki kolozsvári II. t. cz. határozataival szerinti választandó két képviselő küldése jogával felruházatik, s ehhez képest az erdélyi területbeli összes képviselők száma 75-re emelhetik.

7. §. Az országgyűlés felsőházában a törvényhozás által leendő végleges rendelkezés 1847/8-i pozsonyi VII. t. cz. 1. §-ában megjelölt tagokon kívül az erdélyi megyék Fogaras és Naszód vidékek s székelő székelyek idő szerinti főispánjai, főkapitányai és főkirálybírói, valamint a szászok is-pánja ülésel és szavazattal bírandnak.

III. Fejezet. Az erdélyi terület kormány-zatáról és törvényhatóságairól.

8. §. Az erdélyi terület kormányzatának minden ágazatai a Felső és m. kir. miniszteriuma hatósága alá tartoznak.

9. §. Az 1848-ki kolozsvári I. t. cz. 3. §-ánál fogva ideiglenesen fenntartott királyi kormányzók a hozzá rendelt összes központi segédhivatalokkal együtt azonnal felszólalnak, s működésének a jövő 1869-dik évi május havá 1-ő napjáig leendő megszüntetésére a miniszterium megbízatik.

10. §. A törvényhatóságok rendezéséről alkotandó törvény létrejöveteleig az erdélyi köztörvényhatóságok alkotmányos hatáskörre visszaállítása iránt a magyar kir. miniszterium által az országgyűlés-től nyert felhatalmaztatás alapján 1867-ik évi jun. 27-én közzétett szabályozvány, nemkülönben az ennek 21-dik pontja nyomán az erdélyi városok szervezése tárgyában az erdélyi kir. biztos által kibocsátott rendelet ideiglenesen érvényben marad, azon hozzáadással, hogy az ezekben a kormány-székre ruházott hatáskör a miniszteriumot illetendi.

11. §. A székely székekbeli főkirálybírói állomások miniszteri ellenjegyzés mellett királyi ki-nevezéssel töltendők be, valamint a fölmentés is ezen hivataloktól ugyanazon módon történend.

12. §. A királyföldi (fundus regius) székek és városok belkormányzati jogai biztosítása képi-sletük szervezése és a szász nemzeti egyetem jog-és hatáskörének megállapítása tekintetéből megbí-zatik a miniszterium, hogy az illetők kiballgatásá-val az országgyűlés elébe oly törv. javaslatot ter-jeszson, mely valamint a törvényeken és szerző-désen alapuló jogokat, ugy az ezen területen lakó minden, bármi nemzetiségű honpolgárok jogegyen-lőségét kellő tekintetbe vegye és összhangzába hozza. Ily törvény létrejöveteleig azonban

13. §. Fölhatalmaztatik a miniszterium, hogy a királyföldi székek, vidékek és városok szerveze-tét és hatáskörét illetőleg az első §-ban kijelölt vezérelvek szellemében ideiglenesen intézkedhessék.

14. §. A szász nemzeti egyetem (universitas) intézménye az 1791. évi XIII. t. czikkal egyező hatás-körben a Felső és m. k. felelős miniszterium útján gyakorlandó legfőbb felügyeleti joga fenntartása mellett, továbbra is meghagyatik azon meg-jegyzéssel, hogy az egyetemi gyűlés a törvényke-zési rendszerben történt változásánál fogva többé bírói hatóságot nem gyakorolhat.

15. §. A királyföldi törvényhatóságok és egye-tem rendezése iránti törvényhozási az ispánt (co-mes) magyar királyi miniszteri ellenjegyzés mel-lett, a Felső és m. k. felelős miniszteriumtól.

16. §. A Magyarország és Erdély törvény-hozása egyesítése előtt hozott magyarországi tör-vények határozatainak az erdélyi területre le-endő alkalmazása, a mennyiben szükséges leendő törvényhozási útján fog eszközöltetni: az ország-gyűlés mindkét háza által 1867. évi márcz. 8-án a miniszteriumnak a törvénykezési teendőkre nézve adott felhatalmazás azonban a törvényhozá s té-ren leendő végleges intézkedéséig továbbra is fenntartandó.

IV. Fejezet. Ez államvagyonról és az ur-béri tizedkártyáról.

17. §. Magyarország és Erdély minden in-gatlan és ingó államvagyonai, jövedelemforrásai,

rendkívüli bevételei, kiadásai, követelményei, ré-gibb és újabb tartozásai, ide értve az urbéri és tizedkártyákat is, — közösen levén, a magyar kir. miniszterium által közösen kezelendők.

18. §. Az erdélyi vesztett urbériségéért és tizedekért kiadott, vagy kiadandó föltelehermentesi-tési kötvények biztosítása tekintetéből kijelentetik, hogy az 1847/8-dik évi pozsonyi IX. t. cz. 1. és XII dik t. cz. 6 dik §-a határozatánál Erdélyre is kiterjed.

V. Fejezet. A vallásról.

19. §. Erdély mindazon törvényei, melyek azon területen, az ezelőtt ugynevezett magyaror-szági részeket is oda értve, a rom. kath. evang., reform., lutherána és unitária egyházak önállását, vallás-gyakorlati és önkormányzati szabadságát, jogegyenlőségét és egymás közötti viszonyosságát biztosítják, sértetlenül fenntartatnak.

20. §. Ugyanazon önállás, vallás-gyakorlati és önkormányzati szabadság, jogegyenlőség és vi-szonyosság részesül ismertnek el és nyilvánítot-tanak a görög kath. vallás, mint olyan és a keleti görög vallás is, az erdélyi törvény minden ellen-kező határozatánál ezennel eltörlötve.

21. §. Az egyik vallásról másra való áttérés módozatát illetőleg 1844 ki magyarországi III dik t. cz. 6-tól 10-ig terjedő §§-nak határozatai a törvényhozásnak e téren leendő végleges intézke-déséig, az 1847/8-ki pozsonyi XX. t. czikkben ki-mondott viszonyosság értelmében Erdélyre is kiter-jesztetnek.

22. §. Hasonlóan kiterjesztetik az 1844 dik évi magyarországi III. t. cz. 2 ik §-a rendelkezése Erdélyben köntendő vegyes házasságokra is.

23. §. A vegyes házasságok született és szü-letendő gyermekekre nézve 1791 dik évi erdélyi LVII. t. cz., mely szerint a fiuk az apa, a leányok az anya vallását követik, továbbra is érvényben marad.

24. §. Házassági ügyekben az egyházi bírói illetékességre nézve azon általános jogszabályzat szolgálszínormértékül, mely szerint a felperes al-peresének illetékes egyházi bíróságát követi.

25. §. Az előbbi 18. és 19 dik §§-ban meg-nevezett egyházak tehát fenntartván a Felső és m. kir. felelős miniszterium útján alkotmányosan gyakorlandó legfőbb felügyeleti joga régi törvények értelmében biztosítatnak: országos törvényeken, szerződéseken, saját kanonjaikon, egyházi vég-zéseiken és a törvényes gyakorlaton alapuló val-lás-gyakorlatuk teljes szabadságának egyházi s köz-oktatási önkormányzatuknak idegen beavatkozás nélküli gyűléstartási, egyházi, szabályoztatási, el-törlési; vagy módosítási jogainak, egyházi és világi előjáróik, papjaik, tanítóik saját kebeli szabályaik szerinti választásának, illetőleg kinevezésének egy-házi törvénykezesekben, templomaiknak, tornyaik-nak s iskoláiknak, egyházi és iskolai vagyonai-nak, pénzalapjaiknak, kegyalapítványaiknak, mind ezek független kezelésére, valamint új felállítá-sára, szervezésére és kezelésére való jogosultsá-guknak sértetlen fennmaradása iránt.

26. §. A Középszozlók, Kraszna- és Zárand-megyék és Kővárvidéke területén levő protestáns egyházak s iskolák továbbra is erdélyi illető egy-házi hatóságok felsőbbsege alatt hagyatnak.

VI. Fejezet. A királyi címéről.

27. §. A Felső és m. kir. felelős miniszterium útján Magyarország és Erdély törvényes egységének hátrányára semminemű kö-vetkeztetés nem vonható.

A jelen törvény végrehajtásával a magy. kir. miniszterium bizatik meg, s felhatalmaztatik arra, hogy a szükséges átmenet tekintetéből a jelen tör-vény keresztülvitele végett a kormányzók mostani székhelyén saját felelőssége alatt kellő személy-zettel ellátott kir. biztost tartson fenn.

Törvényjavaslat

a nemzeti egyenjogúságról, a központi bi-zottság szövegezése szerint.

Azon egyenjogúság, melyet Magyarország bár-mely nemzetiségű polgárai, politikai és polgári jo-gok tekintetében, különbség nélkül élveznek, egye-dül az országban divatozó nyelvek hivatalos hasz-nálatára, s csak annyiban esik külön szabályok alá, a mennyiben ezt az ország egysége, a kor-mányzat és közigazgatás gyakorlati lehetősége és célszerűsége, ugy szintén az igazságszolgáltatás-nak igényei szükségessé teszik. Ugyanazért:

1. §. Az ország minden polgára saját közse-gehez, egyházi hatóságához és törvényhatóságához, annak közgeihez és az államkormányhoz intézett beadványait anyanyelvén nyújthatja be.

Más közsegekhez, törvényhatóságokhoz s azok közgeihez intézett beadványokban, vagy az állam hivatalos nyelvét, vagy az illető község és törvény-hatóság jegyzőkönyvi nyelvét, vagy nyelvei egyi-két használhatják.

A törvénykezés terén a nyelv használatát a 14-21. §§ ok szabályozzák.

2. §. Községi, egyházi és törvényhatósági gyűlésekben a szólas jogával bírók szabadon hasz-nálhatják anyanyelvüket.

3. §. Valamint eddig jogában állott bármely nemzetiségű minden egyes honpolgárnak, épp ug-y, közsegeknek, egyházaknak és egyházközsegeknek. ugy ezentul is jogában áll, saját erejükkel vagy társulási útján, alsó-, közép- és felső-tanodákat fel-állítani. E végből, s a nyelv, művészet, tudomány, gazdaság, ipar és kereskedelem előmozdítására szolgáló más intézetek felállítására az egyes hon-polgárok az államkormány felügyelete alatt társu-latokba vagy egyletekbe összeállhatnak, s össze-állván, szabályokat alkothatnak; az államkormány által helybenhagyott szabályok értelmében eljárhat-nak, pénzalapot gyűjthetnek, s azt ugyancsak az államkormány felügyelete alatt nemzetiségi törvé-nyes igényeiknek is megfelelően kezelhetik.

Az ily módon létrejött művelődési és más intézetek — az iskolák azonban csak a közokta-tást szabályozó törvény rendeletei megtartásának föltétele alatt — az állam hasonló természetű s ha-sználó foku intézeteivel egyenlőnek.

A magánintézetek és egyletek nyelvét az alapítók határozzák meg.

A társulatok s általuk létesített intézetekre nézve, a nyelv használatát illetőleg, az 1-ő §. ha-tározatai lesznek szabályozók.

4. §. Az egyházközsegek, egyházi felsőse-gek törvényes jogainak fenntartásával, anyaköny-veik vezetésének s egyházi ügyek intézésének, nemkülönben iskoláikban — az országos iskolai törvény korlátai között — az oktatásnak nyelvét tetszés szerint határozhatják meg.

5. §. Felsőbb egyházi testületek és hatósá-gok önmaguk állapíthatják meg a tanácskozás, a jegyzőkönyv, az ügyvitel és egyházközsegekkel való érintkezés nyelvét. Oly esetekben, melyekben az egyházi hatóságok, mint hatóságok, az állami felügyelet tekintetéből az ország kormányához fel-terjesztik jegyzőkönyveiket, a jegyzőkönyvek mel-lett, ha azok nem az állam hivatalos nyelvén van-nak szerkesztve, a magyar fordítás is felküldendő.

Ha különböző egyházak s egyházi felsőbb hatóságok érintkeznek egymással, vagy az állam hivatalos nyelvét, vagy azon egyház nyelvét hasz-nálják, a melylyel érintkeznek.

6. §. Egyházi felsőbb és legfőbb hatósá-gok, az államkormányhoz intézett beadványaikban ügyviteli vagy jegyzőkönyvi nyelvüket a hasábo-san az állam hivatalos nyelvét, a törvényhatósá-gokhoz, s azok közgeihez intézett beadványokban az állam nyelvét, vagy ha több a jegyzőkönyvi nyelv, azok bármelyikét; az egyházközsegek pe-dig mindazon hivatalos érintkezéseikben, az állam-kormány és saját törvényhatóságaik irányában, az állam hivatalos nyelvét, vagy saját ügykezelési nyelvüket, más törvényhatóságok irányában pedig az illető törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelvei egyi-két használhatják.

7. §. A községi gyűlések maguk választják jegyzőkönyvit s ügyvitelük nyelvét. A jegyző-könyv egyszersmind azon nyelven is viendő, a me-lyen annak vitelét, a szavazatképes tagoknak egy-üttde szükségesnek látja.

8. §. A községi tisztviselők a községbeliek-kel való érintkezéseikben ezek nyelvét használják.

9. §. A község saját törvényhatóságához, an-nak közgeihez és az állam-kormányhoz intézett beadványaikban az állam, vagy saját ügykezelési nyelvét, más törvényhatóságokhoz s azok közgei-hez intézett beadványaiban a hivatalos állami nyel-vét, vagy az illető törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelvei egyikét használhatják.

10. §. A törvényhatóságok jegyzőkönyvei az állam hivatalos nyelvén vitetnek, de vitethetnek e mellett mindazon nyelven is, a melyet a törvény-hatóság, a képviselőtestület vagy bizottmány tag-jainak legalább egy üttde jegyzőkönyvi nyelvűl óhajti.

A különböző szövegekben mutatkozó eltéré-sek eseteiben a magyar szöveg a szabályozó.

11. §. A belső ügyvitel terén a törvényha-tósági tisztviselők az állam hivatalos nyelvét hasz-nálják, de a mennyiben ez egyik vagy másik tör-vényhatóságra vagy tisztviselőkre nézve gyakorlati nehézségekkel járna, használhatják kivételene a törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelveinek bármelyi-két is; valahányszor azonban az állami felügyelet és a közigazgatás tekintete megkívánják: jelenté-seik és az ügyiratok egyszersmind az állam hiva-talos nyelvén is felterjesztendők.

12. §. A törvényhatósági tisztviselők saját törvényhatóságaik területén a községekkel, gyűl-lekzetekkel, felsőbb egyházi hatóságokkal, egye-letekkel intézetekkel és magánosokkal való hiva-talos érintkezéseikben, lehetőségig ezek nyelvét hasz-nálhatják.

13. §. A törvényhatóságok egymás közt és az államkormányhoz intézett irataikban az állam hivatalos nyelvét használják, de használhatják a mellett hasábosan még azon nyelvek bármelyikét is, melyet jegyzőkönyveikben használnak.

14. §. Az ország minden lakosa azon esetek-ben, melyekben ügyvéd közbejötté nélkül, akár fel-peresi, akár alperesi, akár folyamodó minőségben, személyesen vagy megbízott által veszi és veheti igénybe a törvény ottalmát és a bíró segélyét.

a) saját közsege bírósága előtt anyanyelvét;

b) más községi bíróság előtt az illető község ügykezelési vagy jegyzőkönyvi nyelvét;

c) saját járási bírósága előtt saját közsé-
nek ügykezelési vagy jegyzőkönyvi nyelvét;

d) más bíróságok előtt, akár legyenek azok
saját törvényhatóságának, akár pedig más törvény-
hatóságnak bíróságai, azon törvényhatóság jegyző-
könyvi nyelvét használhatja, a melyhez az illető
bíróhoz tartozik.

15. §. A bíró a 14. §. eseteiben a panaszt
vagy kérelmet a panasz vagy kérelem hangján in-
téli el, a kihallgatást, tanuhalgatást, szemlét és
bírói cselekményeket úgy a peres, mint a peren-
kívüli, valamint a bünyádi eljárásoknál a perben
álló felek, illetőleg a kihallgatott személyek nyel-
vén eszközöl, a perek tárgyalási jegyzőkönyveit
azonban azon nyelven vezeti, melyet a perlekedő
felek a törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelvei közül,
közösbeszámoló megállapodással választanak. Ha e tekin-
tetben a megállapodás létre nem jönne, a bíró a
tárgyalási jegyzőkönyvet a törvényhatóság jegyző-
könyvi nyelveinek bármelyikén vezetheti, tartozik
azonban annak tartalmát a feleknek, szükség esé-
tében tolmács által is megmagyaráztatni. Szintugy
tartozik a bíró a felek előtt megmagyarázni, s ille-
tőleg tolmácsoltatni a per fontosabb okmányait is,
ha ezek oly nyelven volnának szerkesztve, melyet
a perben álló felek egyike vagy másika nem ért.

Az idézési végzés, a megidézendő fél érde-
kében, ha rögtön kitudható, annak anyanyelvén,
különben pedig azon községnél, melyben a meg-
idézendő fél lakik, jegyzőkönyvi nyelven, vagy pe-
dig az állam hivatalos nyelven fogalmazandó.

A bírói határozat a tárgyalási jegyzőkönyv
nyelven hozandó, de köteles azt a bíró minden
egyes félnek azon nyelven is kihirdetni, illetőleg
kiadni, a melyen kívánja, a mennyiben azon nyelv
a törvényhatóságnak, a melyhez a bíró tartozik,
jegyzőkönyvi nyelveinek egyikét képezi.

16. §. Mindazon perekben, a melyekben a
feleket a törvény arra kötelezi, hogy ügyvédi kép-
viselettel éljenek, a tárgyalás, a periratok és a bi-
rói határozatok nyelve, az állam hivatalos nyelve.

Az idézési végzés azonban az idézendő fél
anyanyelvén is fogalmazható, s a szemlérlől és ta-
nuhallgatásról felvett jegyzőkönyvek a kihallgatott
személyek nyelven szerkesztetnek.

Azon ügyvédekre nézve, kik az állam hiva-
talan nyelven a törvény kihirdetéseig nem perle-
kedtek, és azon bíróságokra nézve, melyek jelen-
leg az állam hivatalos nyelvet nem használják, az
első bíróságok rendelkezéseig a fennálló gyakorlat
tartatik fenn.

17. §. Fellebbezés esetében köteles a bíró a
pert, és a kereset és védelem alapján szolgáló
csatolmányokat, a mennyiben nem az állam hiva-
talan nyelven lennének fogalmazva, s a felek által
hitelesen le nem fordítottak, haladéok nélkül ma-
gyarra hivatalból lefordíttatni, s az eredetiekkel a
fordításokat is fölterjesztetni. E célból az illető tör-
vényhatóságok székhelyein, a szükséghez képest,
az állam költségén, fordítók rendszeresíttetnek.

Az állam hivatalos nyelven szerkesztendő fel-
sőbb bírósági határozatok közlésénél, a per első
bírája, a mennyiben a felek kívánják, a 15. §.
értelmében jár el.

18. §. A váltóbírószék illetősége alá tartozó
ügyekben a perlekedési nyelv, a közhitel érdeké-
ben is, az állam hivatalos nyelve.

19. §. Az egyházi bíróságok maguk határozó-
zák meg ügykezelési nyelvüket.

20. §. A telekkönyvi hatóságoknál és hiva-
taloknál a közhitel érdekében is az állam hiva-
talan nyelve használandó; de a végzések és kivona-
tok — ez utóbbiak hiteles fordításban — a felek
kivánata, a törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelvei-
nek bármelyikén is kiadandók.

21. §. Az államkormány által kinevezett bi-
rószék hivatalos nyelve kizárólag az állam nyelve.

22. §. Ha magánosok, egyházak, magán-tár-
sulatok, magán-intézetek és törvényhatósági joggal
nem bíró községek a kormányhoz intézett beadvá-
nyaiknál nem az állam hivatalos nyelvet használ-
nák, az ily beadványokra hozott végzés eredeti
magyar szövegéhez, a beadvány nyelven eszközölt
fordítás is melléklendő.

23. §. Az állam, illetőleg a kormány által
már állított, vagy a szükséghez képest állítandó
tanintézetekben a tanítási nyelvnek meghatározása,
a mennyiben erről törvény nem rendelkezik, a
közoktatási miniszter teendőihez tartozik; de a
közoktatás sikere, a közművelődés és közjóllét
szempontjából, az államnak is legfőbb célja levén,
köteles az állami intézetekben a lehetőségig gon-
doskodni arról, hogy a hon bármely nemzetiségű,
nagyobb tömegekben együtt élő polgárai az álla-
m lakott vidék közelében anyanyelvükön is ké-
pezhesek magukat, egész addig, hol a magasabb
akadémiai képzés kezdődik.

24. §. Azon területeken létező vagy felállít-
tandó állami közép- és felső-tanodákban, a melyek-
ben egyenlő több nyelv divatozik, azon nyelvek
mindenikének részére nyelv- és irodalmi tanszékek
állítandók.

25. §. Az országos egyetemen az előadási
nyelv a magyar; azonban az országban divatozó
nyelvek és azok irodalmi számára, a mennyiben
még nem állítottak, tanszékek állíttatnak.

26. §. A hivatalok betöltésénél jövőre is egye-
dül a személyes képesség szolgáljon irányadónál,
valakinek nemzetisége, valamint eddig sem tekin-

tetett, úgy ezután sem tekintethetik az országban
létező bármely hivatalra vagy méltóságra való
emelkedés akadályának, s az államkormány gondos-
kodni fog, hogy az országos bírói és közigazgatási
hivatalokra, s különösen a főispánságokra, a kü-
lönböző nemzetiségekből, a szükséges nyelvekben
tökéletesen jártas, s másként is alkalmas személyek
a lehetőségig alkalmaztassanak.

27. A korábbi törvényeknek a fennebbi ha-
tározatokkal ellenkező rendeletei ezennel eltűn-
tetnek.

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése nov. 13-kán

Kihirdetettván a tegnapi szavazás eredménye.

Wenckheim Béla br. belügyminiszter a
Magyarország és Erdély egyesülésének részletes
szabályozásáról szóló törvényjavaslatot teszi le a
ház asztalára.

Ugy e törvényjavaslat mint a gyorsiróda sza-
bályozására kiküldött bizottság munkálata felolva-
sottnak tekintetvén, kinyomtatása elrendeltetik.

Napirenden van

A budget tárgyalásának folytatása.

A vallás- és közoktatási miniszteriumnak az
öszöndíjak és egyéb tanulmányi czélokra vonatko-
zó költségvetési tételét a ház elfogadja.

Horváth Károly felszólal az ifjúság physi-
kai nevelésének érdekében. A pesti torna-egylet
legalább néhány ezer forinttal segélyeztetni óhaj-
taná. Deák Ferencz pártolja az indítványt és azon
kikötéssel, hogy a torna egyet tornásztanítókat ké-
pezzen a hazai iskolák számára, minimum gyanánt
5000 frtnyi segélyt hoz javaslatba.

Az indítványt a ház magáévé teszi.

Tanárky Gedeon a távollevő kultuszminis-
ter nevében kijelenti, hogy a kultuszminiszter né-
hány nap alatt a ház elé fogja terjesztetni a rész-
letes kimutatást az egyetemi alaptörvényekről. Mi-
után ekep szerinte minden akadály mellőzve van,
kéri a házat, szavazza meg az egyetem részére
szükségelt 50,000 frtot.

Hilibi Gál János indítványozza, hogy e kér-
dés eldöntése a kath. autonomia organisatiójával
ennek státusgyűlésére bizassék.

Deák Ferencz szép beszédben mutatja ki
az egyetem elnevezéséből, s a 48 iktörvényekből,
hogy az egyetem állami intézet. Ezt az elvet ki-
mondva, hajlandó megadni az 50,000 frt államse-
gélyt, egyúttal felezőitandónak venni a kultuszminis-
teriumot, hogy az egyetem alaptörvényeiről azok
katholikus, vagy nem katolikus jellegéről adjon
véleményt, bocássa ezt a ház elé, s a status vala-
mint megköveteli, hogy a maga alaptörvényeit saját
céljára fordíttassanak, úgy a tisztán kath. alapít-
ványból sem fog eltulajdonítani a maga részére
semmit. (Helyeslés.)

Végre a hosszú vita befejeztével elnök sza-
vazás alá bocáttja e kérdést: „Megszavazza-e a
ház a magy. kir. egyetemre, mint államinté-
zetre az 50,000 frtnyi segélyt?”

A ház igen kevés kivétellel igennel felelvén
a kérdésre, másodsor a ház határozatába foglalja
elnök Deák indítványának többi részét.

A kultuszminiszterium összes költségvetése
megállapíttatik e szerint.

Kivonat

a kolozsvári keresk. és iparkamara 1868. október
9-én tartott ülése jegyzőkönyvéből.

(Folytatása és vége.)

5. A kir. főkörmányszék leközlővén a Bethlen
és Verespatakon alakulandó kizigítő pénztár egyle-
tek alapszabályait átvizsgálás és véleményezés vé-
gett; miután azok csaknem szóról szóra a kolozsvári
kizigítő pénztár szabályai szerint voltak szerkeszt-
ve, megerősítésként azon egy módosítással ajánla-
tott, hogy ha a tartaléktőke a kellő magasságot el-
érte, ne szaporíttassék többé a tisztajövedelemből,
hanem ez inkább a kamatláb leszállítása által for-
dítottassék a tagok hasznára.

6. A főkörmányszék tudatvára, hogy a m. kir.
keresk. miniszterium jóváhagyta a kamara mult
évi számadását, a számadást tevő titkár fölmen-
tetett.

7. A tordai takács-, cipész- és szítászczéhek
egyesülni akarván, ez iránt engedélyért folyom-
tak a kir. főkörmányszékhez, a mely kérelmet illető-
leg a főkörmányszék a kamara véleményét ki-
kérte. A kamara erre oda nyilatkozott, hogy az
ipartörvény értelmében különböző iparok, illetőleg
czéhek egyesülése meg van engedve, hanem az
egyesülendők közös alapszabályait a 109. §. ér-
telmében terjeszték fel, megerősítésére. A mi az
alapszabályokat illeti, azokra nézve ajánlá a ka-
mara mintául a volt es. kir. helytartóság által 1860
március 22-kén 2647/185. szám alatt kihocsátott
mintaszabályokat.

8. A Kolozsvár városi törvényszék felkérése
folytán, szakértő becsüskül következő egyének
ajánlottak: Ácsok: Losonczy János, Kiermayer
Károly; asztalosok: Kállay Lajos, Lakatos Béni,
Köleséri János; közműves palléro: Böhme János,
Debreczeni Balázs; lakatosok: Kolo Izrael, Geng
Ádám; férfi szabók: Somlyai Lajos, Szucsáki Já-
nos, Balázs Samu; nőszabók: Vaszi József, Rispell
Ignác, Szamosy József; arany-éztelművesek:
Buday Károly, Kovács Károly, Szathmáry György;

nyergesek, kocsigyártók: Stark Károly, Hilbert Jó-
zsef, Tömösvári Miklós; kereskedők: Karvázy
Gyula, Pap János, Sallai István, Hugó Orelli,
Stritzky Antal, Todorffy Bogdán; tímárok: Szent-
péteri János, Akesszmann Samu; csizmadia: Csiki
Mihály, Mamica János.

9. A kir. főkörmányszék tudatja az itteni f.
évi ápril 10-kén 125. sz. a. felterjesztésre, hogy
meghagyta a hatóságoknak, hogy surlódások és
czivakodások kiküldése végett, országos vásáro-
kon az idegen iparosok sorrendét ne változtassák,
hanem az eddigi szokásos sorrendet szigorúan fen-
tartassák, míg a kormány ez iránt czéliszert intéz-
kedéseket léptetend életbe.

10. Olvasztatott a m. kir. keresk. miniszterium
leirata, a melylyel tudatja, hogy a francia kor-
mány a Magyarországon tartózkodó francia alatt-
valók érdekei védelmére Pesten konzulsgát állított
fel, s konzullá gróf Castellane Pétert ne-
vezte ki.

11. A m. kir. keresk. miniszterium tudatja,
hogy a bajor kormány Pesten konzulsgát állítván,
konzullá Wodjänger Belát nevezte ki, s ő Felsőge
a kinevezési okmányt a működhetési legmagasb
záradékkal ellátni kegyeskedett.

12. A czerovitz kereskedelmi és iparkamara
azon felhívására, hogy a kamarai költségek fede-
zésére s egy nyugdíjalap keletkezésére általa tett
azon indítványt, miszerint minden iparbecseltő
vagy engedélyt kérő a bejelentési helyéggel egyenlő
magasságu ipar- vagy engedélydíjt fizessen, vala-
szoltatott, hogy a kamara az indítványt magáévé
teszi, azonban most éppen átalakulásban levén,
maga részéről csak az átalakulás után fog mellette
felszólalhatni.

A mult gyűlés óta osztott iparjegy: Ko-
lozsvárt 18, Maros Várbelyt 25, Tordán és Tor-
damegyében 11, Szamos-Ujvárt 3, Dézen 12, K-
Fehérvárt 5, Nagy-Enyeden 3, összesen 82.

NAPI HIREK.

— Ö F e l s é g e következő legfelsőbb kéz-
iratot méltóztatott kibocsátani: Kedves báró
Beust! Míntán az újonnan rendezett alkotmányos
viszonyok igénylik, hogy a felségi jogaim körébe
tartozó cselekvényeknél, s különösen az idegen
hatalmakkal Nembem kötendő államszerződése-
ben megfelelő czimzések és elnevezések vétessenek
alkalmazásba: rendelem, hogy ezen szerződések
bevezetésénél, ott, hol Személyemre, mint szerződő
félre s meghatalmazóra történik hivatkozás, Czi-
mem jövőre a következő szerkezetben használtas-
sék: „Ausztiai császár, Csahország,
Galiczia stb. királya és Magyarország
apostoli királya;” a szerződések szövegében
pedig, a diplomatiai gyakorlathoz idomítandó rövi-
debb szerkezet alkalmaztassék, név szerint e czim:
„Ausztiai császár és Magyarország
apostoli királya;” rövid megnevezésül pedig:
„Ö Felsőge a Császár és Király,” vagy:
„Ö császári és apostoli királyi Felsőge.”
Elhatároztam továbbá, hogy az uralkodásom
alatt alkotmányosan egyesült királyságok és orszá-
gok összeségének megjelölésére felváltva ezen el-
nevezések használtassanak: „Osztárk-magyar
monarchia” és „Osztárk magyar birodal-
om.” Ezen elhatározásomról Ön mind a birodal-
mitanósban képviselt királyságok s országok mi-
nizstertanácsát, mind magyar miniszteriumomat ér-
tesítendő, s intézkedni fog aziránt, hogy a megvál-
toztatott czimek megfelelő kifejezések és elnevezé-
sek követeim által a külföldön notificáltassanak,
s hogy azok az államjogi és diplomatiai okmányok-
ban is egyaránt használatba vétessenek. — Kelt
Bécsben, november hó 14-kén, 1868.

Ferencz József, s. k.

Beust, s. k.

— Az erdélyi magyar és székely követe-
nov. 15-kén a Magyarországi és Erdélyi uniojáról
szóló törvényjavaslat felett értekeztek. Nyomatékos
szavak emelkedtek a törvényjavaslat 3 első pontja
ellen, melyek az erdélyi lakosok alapjogait tár-
gyalják; továbbá a 3-dik fejezet 16-dik szakasza
ellen, mely az Erdélyben jelenleg fennálló anyagi
jog ideiglenes megtartását vonja maga után. A
megállapodás az volt, hogy tekintve az idő rövid-
ségét, lényeges módosításokat nem tesznek, de az
anyagi jog, s főképen az örökösödési rend miként
változtatását illetőleg egy külön törvényjavaslatot
fognak az országgyűlés elé terjesztetni.

— A jövedelmiadó kivételére ellen inté-
zett föllebbezés elintézésére alakítandó felszólal-
ási-bizottság elnökévé Kolozsvárra Fülai István,
N-Szebenbe Konradshaim Vilmos nevezetett ki.
— A részletek még nem szivárogtak
ki az illető vegyes bizottságból, de egy értesültünk,
hogy a piaci templom környezetéből a Streicher-
féle házért adandó házak mennyiségére nézve az
egységessé léte jött.

— Városunkban közlebről hárman fo-
gattak el bankjegy-hamisítás gyanújaért.
— Egy félmeddig az intelligenciához
tartozó egyén a legközelebbi napokban azon me-
rés gondolatra jött, hogy egy, a piaczorson levő
boltot fényes dűben kiraboljon. Rajta vesztett, s
most bűnei sorozatáról hűvösen elmélkedhetik.

— A kolozsvári izraeliták tegnap vá-
laszták meg képviselőiket dr. Fischer Lajos hely-
beli ügyvéd és Grün Izrael marosújvári birtokos
személyökben; a Kolozsvár vidékiek választása is
tegnap folyt le a Diana-fürdő helyiségében, meg-
választottat Reichenberger Mátyás B. Hunyadról.

— Az erdélyi vasúthálózat kiépité-
sére vállalkozott Währing-ház mérnökei a napok-
ban útaztak városunkon keresztül Oláhország felé,
hogy a Brassón túl építendő vasúthálózatot tanul-
mányozzák, s annak a Dunafejedelemeken át a
Fekete-tengerig leendő kiépítésére közreműköd-
jenek.

— A marosvásárhelyi m. kir. táviradai
állomásnál a teljes napi szolgálatnak tartása újból
elrendeltetett.

— A gyulafejevári izraeliták képvisé-
lőjökül, nagyon valószínűleg, brassói kereskedő
Aronsohn Löblt fogják megválasztani. Legalább
eddig nagy majoritást bír.

— N-Szebenre 34 ujoncz esett, s mint a
„Herm. Ztg.” jelenti, e szám az első korosztályból
kített.

— Ujabb marhavész-kitörést jelentek
Hunyadmegyéből Tamásapatakról.

— A királyhágóntúli rész több mo-
gyéjében rögtönbírószék hirdettvén ki, ez alka-
lomból új rögtönbírószék szabályok léptettettek
életbe. A hiv. lap nov. 10 diki száma egész terje-
delmében hozza; ugyane lap nov. 12-diki száma
közli a szövegdzma megválasztásról szóló törvényt.
A mint helytűn engedi, közölni fogjuk.

— Politikai fogoly szabadult ki e na-
pokban az aradi vár börtönéből, mi mindenesetre
meglepo újság napjainkban, miután a kiegészés
ideje óta ily hírekkel szerencsésen elhallgattunk.
A most kiszabadult fogoly a 48-ik események egy
elfeledett részese, Neumayer Mihály volt bécsi
lakos, ki a Latour-féle gyilkosság bítnérszességé-
vel volt vádolt. Fogva van még az „A—d” szö-
rint egy lengyel: Kozlowsky Lőrincz, ki az
1863-diki lengyel-főkelésben volt complicitálva.
Az „A—d” reméli, hogy ez tudomására jutván a
magyar kormánynak, közbevetendi magát a kato-
nai hatóságnál a szerencsétlen fogoly kiszabadítása
végett.

— Kivonat a Kolozsvár sz. kir. városá-
ban 1868-ki szept. 18-kán megújult keleti marha-
vész következményeiről, azon évi novemb. hó 17-ke-
estéig bezárólag: Járványos 27 udvaron s 2 mező-
részen megbetegült 157 darab. Ezekből meggyö-
gyult 48 drb, elhullott 95 darab, lebunkóztatott 3,
van beteg 11. A járványlepte marhalétszámból van
még gyanus 18. A vesztégségi időt kiállott gyanu-
sokból fölmentetett 31 db. Kolozsvárt, november 18.
1868. Filep Samu, id. polgármester.

Hivatalos értesítések kivonata.

Pályázat. A kolozsvári pénzügyi igazgató-
ságnál egy titkári, s esetlegesen egy fogalmazói
állomásra decz. 4-ig.

Arverések. Kolozsvárt a törvényszéknél
brétfüi szőlő decz. 22, jan. 26. — Kolozsmegyé-
ben N-Almás, Bábonban, Nyíresen Czöldon,
N-Rajtolcon és Káspatakon fekvők és regalék
1869. ápril 2. jul. 2. és okt. 1. — Szamosújvárt
ház és telek nov. 21. — Csikszereván a fogyasztá-
si-adó 3 évre haszonbérbe nov. 23.

Czégbejegyzések. Kolozsvárt a „ko-
lozsvári takarékpénztári-résztulársulat,” N-Enye-
den kereskedő Pánczél Sándor, Dicső-Szt-Márton-
ban ker. Burnác Jóachim czége bejegyeztetett.

Nemzeti színház.

Nov. 13-kán: „Troubadour.”

Nov. 14-kén: Szabó Pepi jutalmánál: „Fe-
cségők” és „Choisy kisasszony.” Jutalma-
zót a közönség kitüntetésben részesíté, taps- és
koszorúkkal fogadta, egy ezüst tálcát is kapott
ajándékba. Mindkét darab előadása eleven és fo-
lyékony volt; Szabó Pepi, egy Inez, mint Leon
szerepét sok könnyűséggel élénken játszta. A többi
szerepek is jó kezekben voltak.

Nov. 15-kén: „Notre damei toronyőr.”

Nov. 16-kán: „Lavater.”

Nov. 17-kén: „Zsidóhölgy.” Dalfi (Elia-
zar) majdaem egészen hangjánál volt, mindvégig
élvezni lehetett. Leginkább előnyére vált az, hogy
sok helyt szabatos és folyvást méretekelt volt;
a túlságos hangszaggatás, vagy erőltetett érzékeny-
kedés nem fátyolozta el Halewy gyönyörű dalla-
mait. Morzsai (Izabella), Odri (Gilbert) és Tanner-
né (Recha) szerepekben dícséretesen működtek.
Különösen Tannerné, kinél csinosabb Rechánk még
nem volt, s a ki ma igen szépen énekel.

KÜLFÖLD.

Az „Etandard,” „Patrie” s „France” meg-
czáfolják egy bécsi lap közlését, a párisi szerző-
dés átvizsgálása végett megkezdett alkudozások
iránt, s alaplatannak tekintik egy bécsi lap azon
közletét, mintha a Dunafejedelemégek saját flüg-
gellenségüket szándékoznak kihirdetni. A „France”
czáfolatához hozzátesszi: „Azt hiszik, hogy meg-
sérténők a francia kormányt, ha azt tennők föl,
hogy az megengedhetné a párisi szerződés bárme-
lyik részének kérdésbe helyezését.”

A „Patrie” az ausztiai lapok közlései elle-
nében azt mondja, hogy a párisi szerződés oly
oszthatlan egészet képez, melyen nyugszik Keleten
a rend s béke. Ezen a nyugati hatalmak roppant
áldozatai által emelt épületek egyetlen követ érü-
teni annyit tenna, mint minden főnállót kérdésbe
helyezni.

A „Journal de Paris” londoni magán-táviratok
nyomán arról értesül, hogy ott azon bír szárnyal,
miszerint a porosz kormány alkudozásban van a
lissaboni cabinettel a Lago üből megszerzése vé-
gett Afrika déli partján, hol állomást szándéko-
zók alakítani az észak német szövetségi hajóhad
számára.

Páris, nov. 13. A „Patrie” jelenti: A mozgó
nemzetörség várainak szervezése egy-két hónap
alatt egész Franciaországban be lesz fejezve. —
A „Gaulois” tudni akarja, hogy a Baudin-elmékre
való aláírásoknál nem valamely ügy vagy jelszó,
hanem valóságos complot forog szönyegben, mely-
nek fejei ismeretesek; a biztonsági törvény szigo-
rúan fog alkalmaztatni.

Az Olozaga által rendezett gyűlés manifestu-
mánál 12-én este kelle megjelenie. A manifestum
constatirozza, hogy a 3 különböző párt támogatása
a forradalom sikerét erőszakos rázkodás nélkül
biztosítja. A spanyol democrazia egy része a köz-
társasági formáról lemondván, a monarchicus for-
mához csatlakozik, mely alkalmasabb a forradalom
elvéit a 3 párt öszhangu segélye által létesíteni. A
manifestum végül az összes pártokat a rend föl-
tartására hívja föl. A manifestum közzétételét egy
nagy gyűlés követendi.

